

lesmap

Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt

Gedichten waar je
wat aan hebt

Winnaar Gouden Poëziemedaille 2020
een initiatief van Poëziecentrum en CANON Cultuurcel

Edward van de Vendel & Martijn van der Linden

**Wat je moet doen als
je over een nijlpaard
struikelt** Gedichten waar je
wat aan hebt

Querido

Inhoud

Voor de eerste graad

- Les 1 | Wat je niet moet doen als je naar het strand gaat 4
- Les 2 | Wat je moet doen als jullie naar oma gaan 6

Voor de tweede graad

- Les 3 | Wat je moet doen als je je zorgen maakt over je beste vriend of vriendin 10
- Les 4 | Wat je moet doen als je niet weet wat je moet tekenen 14

Voor de derde graad

- Les 5 | Wat je moet doen als je van auto's houdt (en je vader niet) 17
- Les 6 | Wat je moet doen als je moeder huilt 23

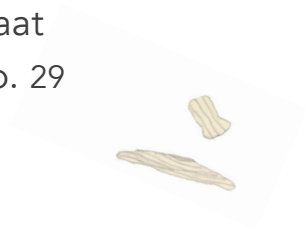
Voor alle graden

- Les 7 | bij de clip van Wat je moet doen als je moeder huilt 26
- Les 8 | bij de bundel in zijn geheel en de illustraties in het bijzonder 28

- Colofon 32

Voor de eerste graad

Les 1 | Wat je niet moet doen als je naar het strand gaat
Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt, p. 29

Jij schopte je schoenen
uit op het strand,
en nu zakken ze langzaam
weg in het zand.
Ze staan maar een beetje
hijgend te zwijgen,
begrijpen niet waarom ze
straf moesten krijgen –
jij stopte je sokken
als prop in hun mond.

En je vertrok naar de zee.
En toen kwam er een hond.
Eventjes dachten ze:
neem ons maar mee!
Maar ze mepten hem weg
met hun veters, want nee –
schoenen zijn schijterds
en schoenen zijn trouw.
Dus wachtten en wachtten
en wachtten op jou.

O ja, jij kwam terug naar ze,
na je gespeel,
maar toen ramde je je tenen
nat in hun keel.
Schurende zandkorrels,
branderig zout:
zo worden schoenen
hoofdschuddend oud.
En weet je nog toen jullie
er eentje vergaten?

Die heeft daarna twee weken
eenzaam staan blaten.

DOELEN | ervaringen verwoorden, ervaringen opdoen met beeldtaal bij geschreven tekst, rijmen, emoties herkennen, benoemen, nadenken over tekstsoorten, op een creatieve wijze foto's maken

MATERIAAL | kopies: tekst of illustraties, digibord of projector, strandspullen, camera / tablet

Voor het lezen

Laat de kinderen hun ervaringen over naar het strand gaan vertellen.
Wat neem je mee? Wie draagt alles?
Wat doe je met je spullen terwijl je in zee gaat? Hoe verloopt het opruimen als je weer vertrekt? Wie vergat al eens iets op het strand?

Beeld bij tekst

Kopieer vooraf de prenten en snijd ze van elkaar los.
Geef elk (duo) kind(eren) een setje.
Lees nu het gedicht voor.
Laat de prenten in de goede volgorde leggen. Blijft er eentje over?
(die met de meeuw)
Of tekst bij beeld?

Projecteer de prenten groot. Wat zie je gebeuren? Het lijkt of de schoenen gevoelens hebben. Waaraan zie je hoe ze zich voelen? Lees nu het gedicht voor. In hoeverre kwam het overeen met wat de leerlingen dachten?

Na het lezen

Rijm aanvullen

Herlees het gedicht, maar laat het rijmwoord op het eind van elke vierde regel aanvullen door de leerlingen.

Op onderzoek

In veel eerstelezersboeken is elke dichtregel een aparte zin. In gedichten, zoals hier, is dat meestal anders.
'Regel' en 'zin' zijn geen synoniemen.
Maak het verschil duidelijk tussen een regel en een zin.

Laat de leerlingen daarvoor bewijs zoeken voor volgende stelling.

"Een versregel is niet gelijk aan een zin."

Een zin eindigt (in dit gedicht) met een van deze drie leestekens: . ? !

Laat het aantal zinnen tellen.

Schrijf of typ nu elke zin op een regel.

Vergelijk. Ziet de nieuwe tekst er als een gedicht uit?

Verwerkingsopdracht

Fantaseer over meer en ensceneer.

Wat gebeurt er met een handdoek die je achterlaat op het strand?

Of met een zonnebril?

Laat de leerlingen wat en hoe bedenken.

Voorzie strandmateriaal.

Laat ermee experimenteren qua vorm, manier van liggen, hangen, ...

Laat hen het gedicht ensceneren in een zandbak. Maak er een echte fotoshoot van.

Voor de eerste graad

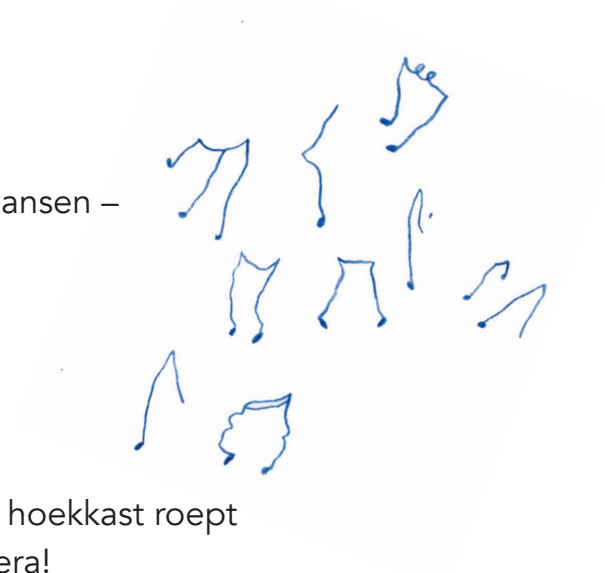
Les 2 | Wat je moet doen als jullie naar oma gaan

Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt, p. 60

De muziek aan laten staan!
Dan kunnen de dingen in de kamer gaan dansen –
eerst de stoere stoelen, oeh,
de voetjes van de vloer.

Daarna de klok.
De oude staande klok,
ze kucht en kucht
en dan opeens –
twee wijzers in de lucht.

De dikke kussenbank
wiebelt met zijn billen
en zou wel lichter willen zijn,
maar ja,
maar ja.

De hoekkast roept
hoera!
De tafel staat een tijdje te snuiven,
twijfelt tussen schommelen en schuiven,
en gaat dan keihard
uit zijn bol.

Mokkenrock-'n-roll,
kopjeshiphop,
lampensamba:
jij liet
dit feestje beginnen.

Alles wat stil is
huppelt vanbinnen,
dat weet jij maar al te goed.
Vandaar
dat jij nooit
de muziek uit doet.

DOELEN | rebus oplossen, ontbrekende woorden invullen, voordragen, bewegen met voorwerpen, verbeeldend tekenen

MATERIAAL | rebus (p. 8), gatengedicht (p. 9), woordkaartjes (p. 9), uptempo muziek

Voor het lezen

Los deze rebus op.
(tekeningen van de woorden)

hals	-h
den	-n
kat	
pan	p = v
huis	
vis	-v
wanten	w = d / t = s
deur	-ur
buizen	b = m
dop	-d
wafel	w = t

(Als de kat van huis is dansen de muizen op tafel).

Na het lezen

Gatengedicht

Lamineer het blad met het gedicht en de losse woorden. Knip de woorden uit en laat er de gaatjes mee opvullen.

Music, maestro!

Maak een muzikale opvoering van het gedicht.

Zoek (uptempo) muziek om als begeleiding te dienen bij het voorlezen van het gedicht. Verdeel de klas in groepjes. Laat elk groepje het leeswerk verdelen en goed inoefenen zodat ze de tekst 'ondersteund uit het hoofd' kunnen brengen

Verwerkingsopdracht

- Bewegende illustratie
- Dans met een stoel

Inspiratie kan je vinden bij Anne Teresa De Keersmaeker. Op rosasdanstrosas.be moedigt ze iedereen aan de (vereenvoudigde) instructies te bekijken en een eigen filmpje in te sturen voor het project Re:Rosas. Ketnet maakte er voor de reeks 'Mijn kunst is top' een degelijke opdrachtkaart bij, nummer 15 'Maak een moderne stoelendans.'

- Bedenk een "line dance" voor (plastic) bekers of kopjes.

Vraag de leerlingen in kleine groepjes een danspasje te bedenken en aan elkaar tonen. Wat is bruikbaar? Moet een bepaalde beweging groter, kleiner of herhaald? Welke stukjes passen samen? Werk samen af tot een geheel.

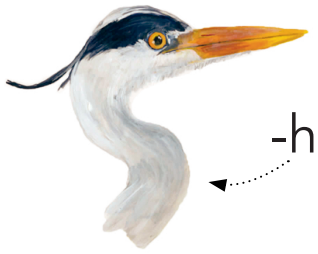
- Tekenen

Wat doen jouw knuffeldieren terwijl jij op school bent? Geef de keuze in passend tekengerei: kleurpotloden, wasco, viltstift, houtskool, ...

Inspiratie nodig?

[Een mama filmde in 2018 een knuffeldier dat 's nachts "tot leven kwam".](#)

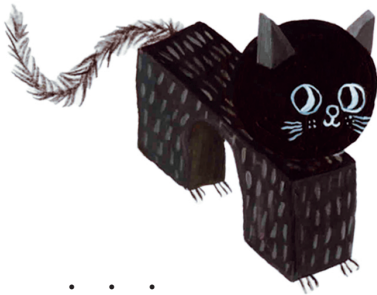
rebus

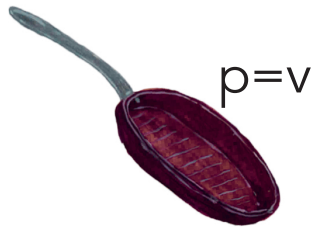
...

...

...

...

...

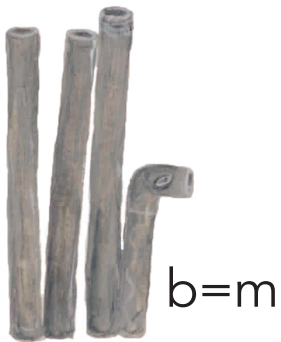
...

.....

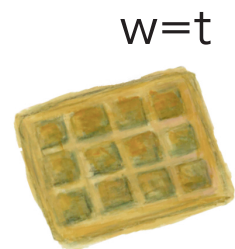
...

.....

...

.....

Wat je moet doen als jullie naar oma gaan

De muziek aan laten staan!
Dan kunnen de dingen in de kamer gaan dansen –
eerst de stoere, oeh,
de voetjes van de vloer.

Daarna de klok.
De oude staande klok,
ze kucht en kucht
en dan opeens –
twee in de lucht.

De dikke kussenbank
wiebelt met zijn
en zou wel lichter willen zijn,
maar ja,
maar ja.

De hoekkast roept
hoera!
De tafel staat een tijdje te snuiven,
twijfelt tussen en schuiven,
en gaat dan keihard
uit zijn bol.

Mokkenrock-'n-roll,
kopjeshiphop,
lampensamba:
jij liet
dit beginnen.

Alles wat stil is
huppelt vanbinnen,
dat weet jij maar al te goed.
Vandaar
dat jij nooit
de uit doet.

wijzers	schommelen	muziek	billen	feestje	stoelen
---------	------------	--------	--------	---------	---------

Voor de tweede graad

Les 3 | Wat je moet doen als je je zorgen maakt
over je beste vriend of vriendin

Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt, p. 64

Misschien heeft onze vriendschap
griep.

Misschien is onze vriendschap
verkouden.

Nu zouden we zakdoekjes
bij haar neus moeten houden,
maar hoe doe je dat?

En klopt het wel wat ik hier typ?

Toen ik je de laatste keer zag

leek je lach niet zo diep,

en we hebben elkaar daarna veel minder geappt,

ons gesprek was verlept,

onze grapjes waren aan water toe.

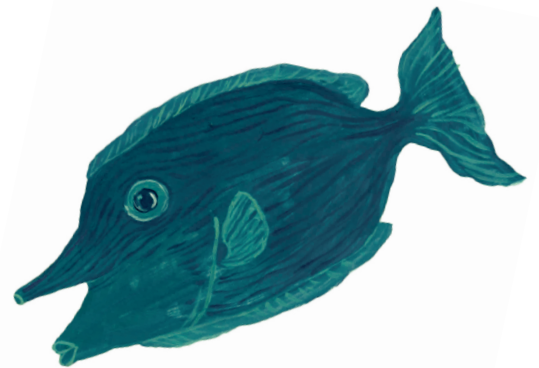
Dus ja, onze vriendschap

is ziek – of moe.

Misschien moet onze vriendschap
een tijdje naar bed.

Met rust gelaten.

Geen wekker gezet.

Wat denk je – als we elkaar
een tijdje niet zien,
zou dat haar aspirine kunnen zijn?
Haar vitamine C,
dokersrecept, voor een weekje of twee?
En springt daarna onze vriendschap
weer blij in het rond?
Met haar longen vol lucht
en een *smile* om haar mond?
Ik denk het.
Ik hoop het.
Ik wil ons weer fris.
O, als er maar niets ernstigers is.
O, als er maar niets ernstigers is.
O, als er maar niets ernstigers is.

DOELEN | bij bovenliggende begrippen onderliggende begrippen zoeken,
eigen ervaringen verwoorden, gedicht samenstellen

MATERIAAL | puzzelstrookjes (p. 12), woordsorteerkolommen ziek/genezen (p. 13), computers en/of kunstboeken

Voor het lezen

Puzzelgedicht

Geef de tekst in losgesneden strookjes van 2 à 3 regels. Vraag de leerlingen er een gedicht mee te vormen. Vergelijk hun gedicht met de versie van Edward van de Vendel.

Na het lezen

Themawoorden

Al in de eerste zin van het gedicht lees je de naam van een ziekte: griep. Welke woorden verderop in de tekst zitten in dezelfde sfeer van ziek en gezond? Sorteert de gevonden woorden in twee kolommen: 'ziek' en 'beter worden / genezen'

Verwerkingsopdracht

Kunstverzameling

Haal er enkele boeken bij waarin schilderijen staan. Leuke voorbeelden zijn:

Mijn eerste kunstboek over liefde en

Mijn eerste kunstboek over slaap,

Shana Gozansky, DATO 2019.

Op de website van de uitgever kan je enkele bladzijden bekijken.

Start met je klas een kunstverzameling rond het thema vriendschap.

Werk naar analogie met de kunstwerken in *Mijn eerste kunstboek over liefde*. Elk kunstwerk krijgt een aanvulling van de zin van de bijhorende categorie. Of misschien vind je nog andere categorieën.

Kunstwerken vind je in boeken of op websites zoals vlaamsecollectie.be of lukasweb.be. Je kan een gezamenlijk Google-document vullen met al je vondsten.

Of maak een echt kunstboek van en voor de klas.

Motiveer de 'medewerkers' om net als Shana Gozansky hun kunstwerk van een origineel woord(groepje) te voorzien.

puzzelgedicht / puzzelstrookjes

Wat je moet doen als je je zorgen maakt over je beste vriend of vriendin	Misschien heeft onze vriendschap griep. Misschien is onze vriendschap verkouden.
Nu zouden we zakdoekjes bij haar neus moeten houden, maar hoe doe je dat?	En klopt het wel wat ik hier typ? Toen ik je de laatste keer zag leek je lach niet zo diep,
en we hebben elkaar daarna veel minder geappt, ons gesprek was verlept,	onze grapjes waren aan water toe.
Dus ja, onze vriendschap is ziek – of moe.	Misschien moet onze vriendschap een tijdje naar bed.
Met rust gelaten. Geen wekker gezet.	Wat denk je – als we elkaar een tijdje niet zien,
zou dat haar aspirine kunnen zijn? Haar vitamine C, dokersrecept, voor een weekje of twee?	En springt daarna onze vriendschap weer blij in het rond?
Met haar longen vol lucht en een <i>smile</i> om haar mond?	Ik denk het. Ik hoop het.
Ik wil ons weer fris. O, als er maar niets ernstigers is.	O, als er maar niets ernstigers is. O, als er maar niets ernstigers is.

themawoorden

Ziek

Beter worden/genezen

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Voor de tweede graad

Les 4 | Wat je moet doen als je niet weet wat je moet tekenen
Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt, p. 10

Teken dit:

een beer die doodstil op een stoeltje zit,
met twee vogels, fladderend,
om hem heen:
de een is groot,
de ander klein,
de een is blij,
de ander chagrijnig.

De beer is naar ze aan het luisteren.
De ene vogel is aan het fluisteren
over bloemen, vissen,
vuur!
De andere heeft het over een muur
waarachter je zou moeten kunnen kijken,
'Maar dat kan dus niet,'
zegt hij somber.
'Ja hoor, wél!' gilt de ene. 'De hemel is vrij!'

Teken dat.

Want:

die beer met die vogels ben jij.
Er zit altijd wel een stem in je hoofd
die niet in vrolijkheid gelooft
en niet in fantasie.
Maar je hebt nog die andere,
die juicht:
'O, wat ik nú weer zie!'

En als je wilt weten
welke vogel jou
het meeste raakt,
kijk dan welke
je daarnet het grootst
hebt gemaakt.

DOELEN | inleven in probleemstelling, tekenen volgens aanwijzingen, ideeën vergelijken bij verschillende auteurs, een vervolg bedenken, tekst dramatiseren, samen een groepsopdracht tot een goed einde brengen

MATERIAAL | *Zo maak je een boek*, Florence Ducatteau, Chantal Peten (ill.), reeks Willewete, Clavis, 2018,
De muis en de muur, Britta Teckentrup, Hottmer, 2018,
tekenpapier en potloden, knutselkarton, scharen, elastiek, veertjes,

Voor het lezen

Stel het probleem waarover in de titel sprake is. Bekijk de illustratie op de volgende pagina uit het stripboek *Zo maak je een boek*.

De strip gaat over de angst voor het witte blad. Bespreek. Doe nu de test!.

De illustratie in 3D

Maak met de hele klas een beer en veel vogels in een vogelmobile. Gebruik materiaal naar keuze.

voor de beer: klei, karton ...

voor de vogels: papier, wol...

Na het lezen

Doe wat er staat.

Probeer deze goede raad uit als een test.

Lees het gedicht voor tot "Tekendat".

Geef de leerlingen de tijd dit uit te voeren.

Lees daarna het gedicht verder.

Klopt de bewering? Voor wie wel / niet?

Verrassend of niet?

De muur

Lees het boek *De muis en de muur* voor.

Welke parallellen zie je in verband met de muur?

Verwerkingsopdracht

Het vervolg

Hoe loopt het gesprek tussen de vogels verder? Laat een vervolg bedenken, in duo's.

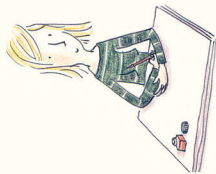
Laat vogelmaskers knutselen.

Op [KlasCement](#) vind je vast inspiratie!

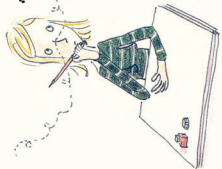
Speel de gesprekje op die manier na.

De angst voor het witte blad

Het is niet altijd een pretje om auteur of illustrator te zijn ...

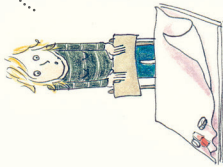

Een idee ...

Ik heb echt een idee nodig ...

Huh?

HET LIJKT WEL ALSOF HET LEGE BLAD ONGEDULDIG WORDT ...

Slik!

... ZICH UITTREKT EN EEN MOEST BEEST WORDT ...

... KLAAR OM HAAR OP TE SLOKKEN.

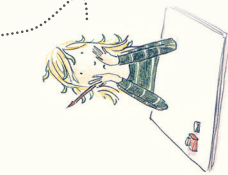
VOL GOEDE MOED BEGINT DEZE ILLUSTRATOR TE WERKEN. ZE WIL EEN PERFECTE TEKENING OP HET MOOIE WITTE BLAD.

Grrrrr ...

DUS ZE MOET BESINNEN TE TEKENEN ...

Pffff ...

MAAR DE IDEETJES DIE ZE HEEFT, ZIJN ALLEMAAL FLAUIJ ...

EN HOE LANGER HET DUURT VOOR ER EEN GOED IDEE KOMT, HOE MOEILIJKER HET WORDT ...

Mama, help!

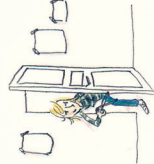

MAAR BINNEN ZIT EEN MONSTER DAT OVERWONNEN MOET WORDEN.

MAMA!

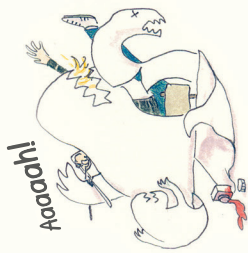

... EN MOET JE WEER VILUCHTEN.

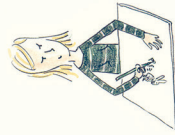
JE KUNT DAT BEEST TE LIJF GAAN ZONDER ER GOED BIJ NA TE DENKEN. MET EEN BOTTE SCHAAR EN ZONDER PLAN.

TERWIJL EEN WIT BLAD TEMMEN TOCH NIET ZO MOEILIJK IS. JE MOET ER GEWOON RIJSTIG OP SCHRIJVEN OF TEKENEN. EEN ZIN OF EEN TEKENING - OOK AL IS DIE NIET PERFECT - IS EEN BEGYN EN DAT IS GEVOEGD OM ZO 'N BLAD EN DUS NIEGEMAKTE MAKEN. DE ILLUSTRATOR BEGINT EINDELIJK TE TEKENEN.

Aaaaah!

MAAR DAN WORDT ELK LEEG BLAD EEN NIEUW, HONGERIG MONSTER ...

EN KIJK, HET BLAD HOUDT ZICH KOEST!

Voor de derde graad

Les 5 | Wat je moet doen als je van auto's houdt (en je vader niet)

Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt, p. 43

Er komt een dag waarop je vader zal zeggen:

'Zou je mij de motor eens uit willen leggen?'

En dan ga je van start.

'Pap,' zeg jij, 'de motor is het kloppende hart van je auto.

Daar wordt de brandstof verbrand.'

'Ah,' zegt hij, 'interessant.

Ga eens door.'

'Ja,' zeg jij, 'en daar gebruiken we dus diesel voor,
of gas, of, zoals bij jouw ouwe karkas,
gewoon benzine.'

'Karkas?' zegt je vader. 'Moet dat nou?'

Jij zegt: 'Pap, wij rijden in een ruïne,

een Renault uit tweeduizendtwee.'

'Al jaren heel tevreden mee,' mompelt je vader.

'Oké,' zeg jij, 'in de motor vinden we dus cilinders.

Dat zijn dingen die op buizen lijken,

en als je daar in zou kijken

zie je zuigers.

Die zuigers kunnen omhoog en omlaag.'

'Ho,' zegt je vader, 'ik heb even een vraag:

wil je thee?'

'Nee,' zeg jij, 'maar pap, een motor werkt dus in stappen.

Eén: de zuigers klappen naar beneden,

met als reden dat er dan benzine naar binnen wordt gezogen.

plus lucht.'

Je vader zucht.

Jij vraagt: 'Is er iets?'

'Nee hoor, niets,' zegt je pa.

'Goed,' zeg jij, 'daarna, bij stap twee,

kunnen de zuigers weer omhoog en persen daarmee

de benzine en de lucht door elkaar!'

'Eerlijk waar?' zegt je vader,
maar hij staart naar zijn knie.

'Pap, 'zeg jij, 'stap drie! De bougie!
Die heb je nodig voor de echte energie,
want die geeft een vonkje af en dan BAF!
De zuigers worden HOP! omlaag
en daarna HOP! omhoog gedrukt,
en dan is de actie gelukt,
en...'

Je vader staat op.

'Wat is er?' roep jij. 'Moet je plassen?
Aan de zuigers, papa, zitten stangen vast,
Die bewegen mee op en neer,
en geven dat door aan een as,
en die weer aan de wielen,
pap, dat was het,
zo werken alle automobielen,
wat is er,
snap je het niet?'

Je vader kijkt een beetje verdrietig –
en met de deurknop in zijn hand,
zegt hij: 'Schat, mijn verstand is te klein.
Ik heb waarschijnlijk een ander soort brein.
En dat ligt dus niet aan jou.
Het spijt me.
Wat voor thee wou je nou?'

Maar vlak voor hij naar de keuken verdwijnt,
verschijnt er een grijns op zijn gezicht,
En dan, alsof hij opeens weer recht
op de weg is geraakt,
roept hij blij:
'Misschien als je er een gedicht van maakt?
Of is dat niet te doen?'

'Nee, pap,' zeg jij. 'Maar
doe toch maar thee.
Groen.'

DOELEN | over jezelf vertellen, uit verzamelde gegevens vaststellingen verwoorden, voorkeur verduidelijken,
lezen met juiste intonatie en volume, de onderdelen van een motor aanduiden op een tekening

MATERIAAL | (digi)bord, toneelleestekst (p. 20), werkblad motor (p.21), Lego Technic

Voor het lezen

Een poll

Houd een poll over hobby's in elk gezin. Welke hobby's deel je met iemand anders van je gezin? Hoeveel hobby's worden procentueel gezien gedeeld?

Speel het snelle en spannende gezelschapsspel Formula D.

Leg de humoristische Jumbo Jan van Haasteren Formule 1 De Start puzzel van 1000 stukjes.

Na het lezen

Mooiste zin

Welke zin vind je de mooiste? Waarom kies je die zin? Geef voldoende tijd om hierover na te denken.

Toneellezen

Toneellezen bevordert leesplezier en het lezen met intonatie. Per 2 nemen de leerlingen de rol van een personage op zich en lezen de tekst hardop. De tekst is omgezet in een echte dialoog, zodat de lezers elkaar steeds afwisselen (zonder verteller en de deeltjes 'zeg jij, zegt hij').

Techniek

Duid op een technische tekening over de werking van een motor de onderdelen aan die ter sprake komen in het gedicht.

Verwerkingsopdracht

Een echte autonamiddag van bouwen en spelen, bijvoorbeeld met Lego Technic autootjes met een echte motor bouwen. Bouwinstructies allerhande vind je na wat zoeken op de Lego-website. Bouw een raceauto met de Clementoni-does Mechanica Laboratorium (Wetenschap en Spel).

toneelleestekst voor 2 lezers

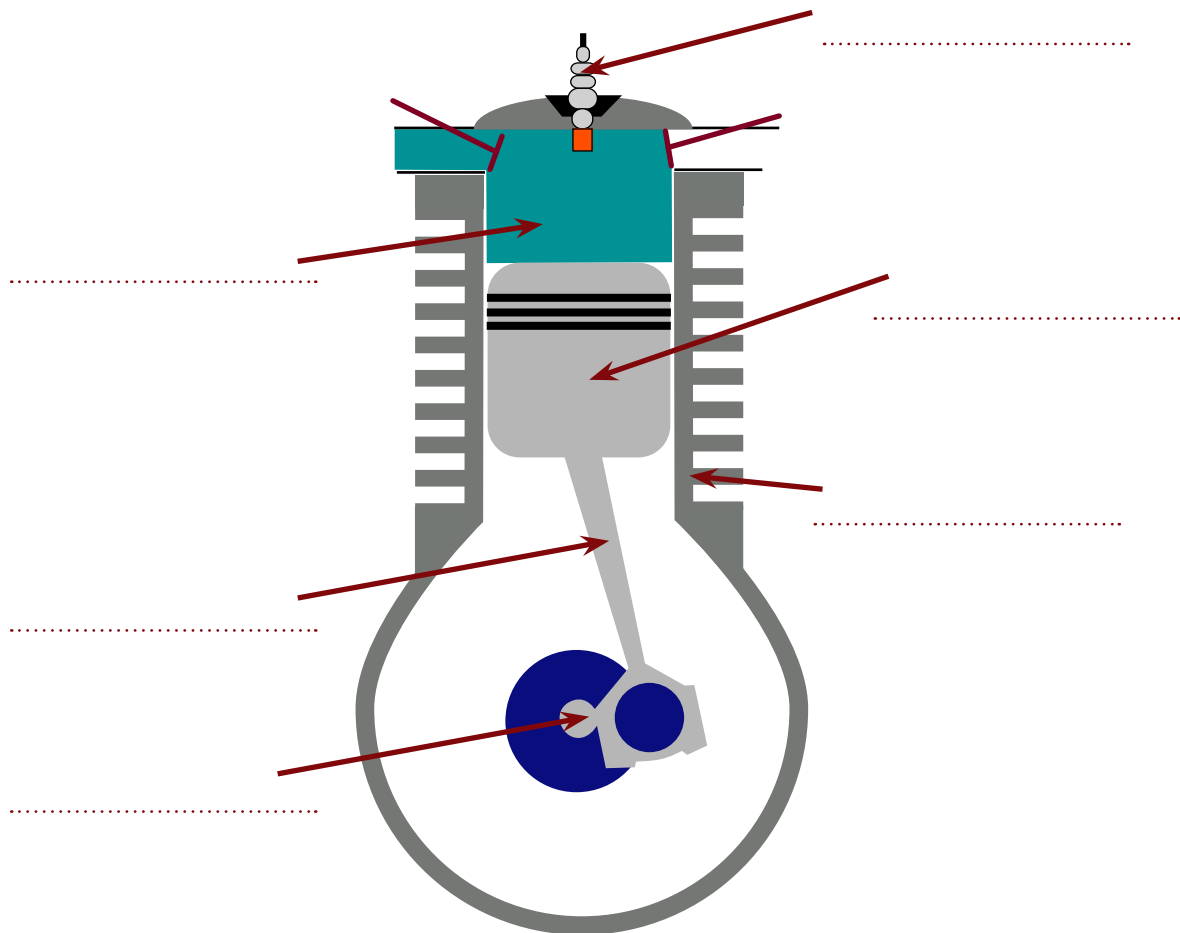
Wat je moet doen als je van auto's houdt (en je vader niet)

- vader Zou je mij de motor eens uit willen leggen?
- kind Pap, de motor is het kloppende hart van je auto.
Daar wordt de brandstof verbrand.
- vader Ah, interessant. Ga eens door.
- kind Ja, en daar gebruiken we dus diesel voor, of gas,
of, zoals bij jouw ouwe karkas, gewoon benzine.
- vader Karkas? Moet dat nou?
- kind Pap, wij rijden in een ruïne, een Renault uit tweeduizendtwee.
- vader Al jaren heel tevreden mee.
- kind Oké, in de motor vinden we dus cilinders. Dat zijn dingen die op buizen lijken,
en als je daar in zou kijken zie je zuigers. Die zuigers kunnen omhoog en omlaag.
- vader Ho, ik heb even een vraag: wil je thee?
- kind Nee, maar pap, een motor werkt dus in stappen.
Eén: de zuigers klappen naar beneden, met als reden dat er dan benzine naar binnen
wordt gezogen. Plus lucht.
- vader *zucht*
- kind Is er iets?
- vader Nee hoor, niets.
- kind Goed, daarna, bij stap twee, kunnen de zuigers weer omhoog en persen daarmee
de benzine en de lucht door elkaar!
- vader Eerlijk waar?
- kind Pap, stap drie! De bougie! Die heb je nodig voor de echte energie, want die geeft
een vonkje af en dan BAF! De zuigers worden HOP! omlaag en daarna HOP! omhoog
gedrukt, en dan is de actie gelukt, en...
- vader ...
- kind Wat is er? Moet je plassen?
Aan de zuigers, papa, zitten stangen vast. Die bewegen mee op en neer,
en geven dat door aan een as, en die weer aan de wielen, pap,
dat was het, zo werken alle automobielen, wat is er, snap je het niet?

techniek

De werking van een motor

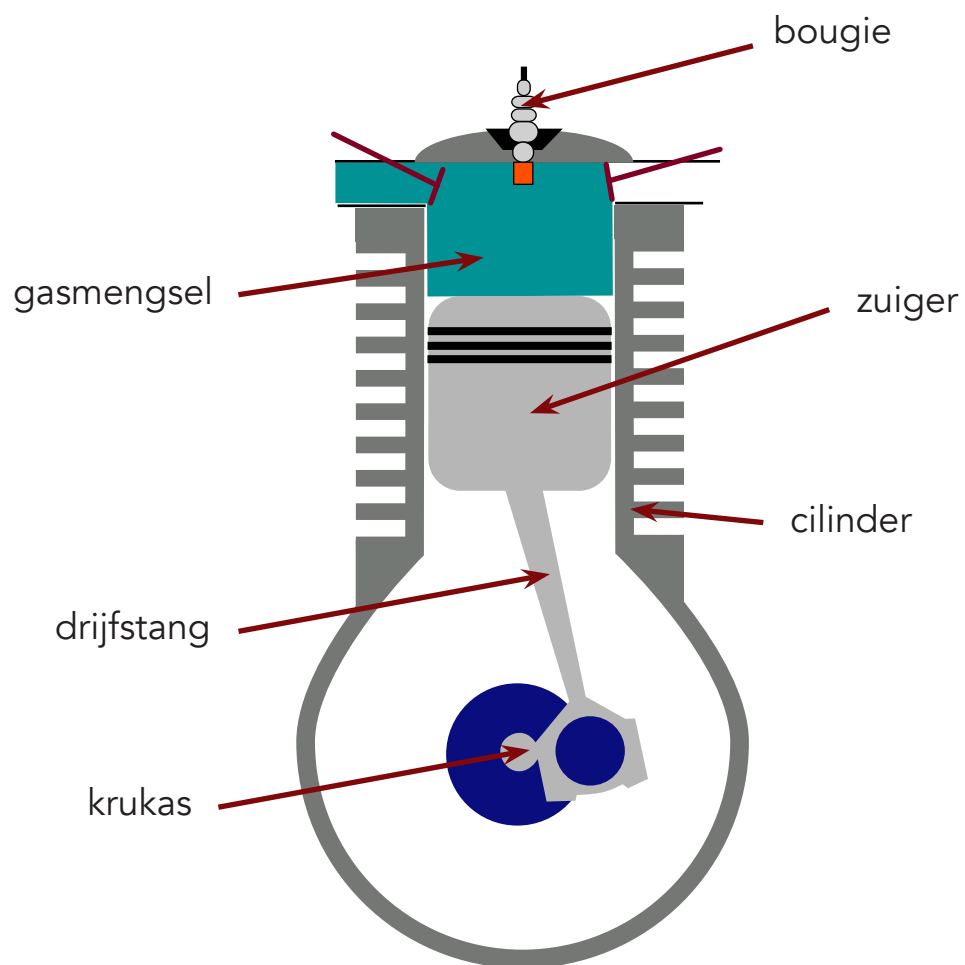
Schrijf deze 6 woorden bij de juiste onderdelen :
gasmengsel, zuiger, krukas, drijfstang, cilinder, bougie

Op Wikipedia vind je bij het lemma 'tweetaktmotor' ook waardevolle info.

techniek

De werking van een motor / oplossing

Voor de derde graad

Les 6 | Wat je moet doen als je moeder huilt

Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt, p. 20

Ga

naast haar zitten,
tegen haar aan geschoven:
je armen van onder tot boven
dicht op die van haar.

Laat het praten maar aan vaders over,
aan vriendinnen en aan zussen,
en je hoeft de tranen ook niet
van haar slapen af te kussen,
je hoeft niets te begrijpen,
niets te vragen.

je hoeft haar alleen maar
te schragen –
Schragen, dat betekent steunen,
met je lichaam dus.

Als ze voelt dat ze eventjes op je mag leunen
spoelt er een beetje gedoe
uit haar hoofd.

Hoe?

Dat doet er niet toe.

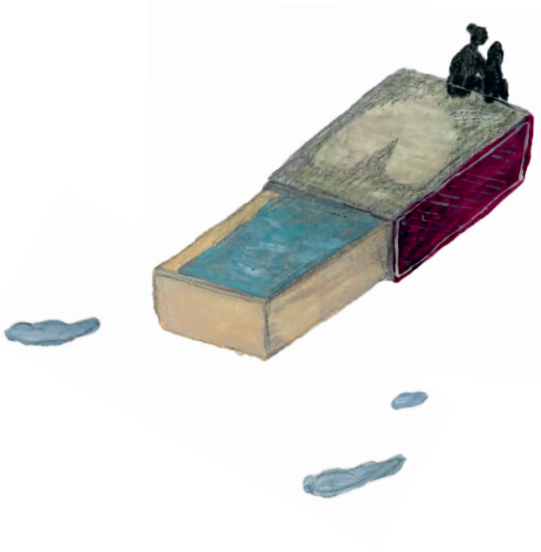
Iets met draagkrachtverschuiving
en onverwachte aandachtshydrauliek,
Maar de precieze mechaniek
maakt jou en je moeder natuurlijk
niets uit:

je zit huid aan huid

en je merkt

na een fijne, zachte tijd
dat het werkt.

Mama giet eindelijk
geen verdriet meer op de dingen
en buiten begint de zon
Griekse liedjes te zingen.

DOELEN | mening formuleren, vertellen over eigen ervaringen, muziek beluisteren

MATERIAAL | waarderingskaartjes (p. 25), doosjes, verf, scharen, papier, ...

Voor het lezen

Gesprek over troosten:

Wat vind je moeilijker?

Aan iemand tonen dat je huilt of je huilbui verbijten?

Zelf huilen of iemand zien huilen?

Iemand zien huilen die je kent of iemand die je niet kent?

Getroost worden of zelf iemand troosten?

Iemand troosten door woorden of door aanraking?

Getroost worden door woorden of door aanraking?

Na het lezen

Vergelijken met eigen leven

Wat helpt bij jouw moeder? Is dat anders dan bij je vader? Helpt dat ook bij jou?

Griekse liedjes

Zoek zulke liedjes op YouTube. Welk gevoel krijg je daarbij? Is dat wat Edward van de Vendel bedoelt, denk je?

Waardering

Wat vind je (niet) goed in dit gedicht? Van welk kenmerk houd jij? Om waarden oordelen verder te krijgen dan de vaak gehoorde 'leuk' en 'mooi', kunnen de waarderingskaartjes een hulp zijn.

Verwerkingsopdracht

Een troostdoosje

Als je troost in een doosje kon doen, stopte ik er een zachte zakdoek in en een hele dikke zoen.

Neem een doosje, versier het naar keuze en stop er iets liefs in waar degene die het zal krijgen blij mee is.

Een groeps- of klasspel waarin heel wat 'afgetroost' wordt, vind je op de KLJ-website. Het heet *Het grote geluksonderzoek* en kun je daar als pdf afdrukken.

waarderingsskaartjes

grappig	levensecht	verdrietig
verrassend	maatschappelijk relevant	herkenbaar
toegankelijk	speels	gelaagd
origineel	geloofwaardig	raadselachtig
vreemd	spannend	uitdagend
vakkundig geschreven	aangrijpend	fantasievol
realistisch	ontroerend	verbazingwekkend
amusant	vrolijk	ongewone woorden
vorm	beeldrijke taal	passend geïllustreerd
ondeugend	rijm	

Voor alle graden

Les 7 | Bij het lied en de clip van *Wat je moet doen als je moeder huilt*

Hoezo, een clip?

Johannes Genard
(o.a. bekend van *School is cool*)
maakte met veel enthousiasme
een soul ballad van het gedicht
'*Wat je moet doen als je moeder
huilt*'. Om het helemaal af te
maken schakelde hij de hulp in
van kunstenaar Jango Jim, die
zorgde voor een kleurrijke clip.

DOELEN | meezingen, dans bedenken en uitvoeren, het werk van kunstenaars vergelijken qua vorm, stijl en kleur

MATERIAAL | computer, (ritmische) muziekinstrumenten

1 Zing mee! Gegarandeerd spreek je nadien de titel uit in het ritme van het lied. Wees gewaarschuwd.

2 Verdeel de klas in kleinere talentengroepjes. Geef hen een open opdracht. Bedenk er een dans bij. Of ligt een ritmesectie je meer? Zet instrumenten in als extra begeleiding. Zijn er ook zangers? Ook zij hebben tijd voor inoefening nodig.

3 Bij het gedicht in het boek koos de illustrator Martijn van der Linden pinguïns als moeder en kind (p. 20-23). Voor de illustraties van de muziekclip koos Jango Jim voor verschillende moeder-en-kind-personages. Welke herkende je allemaal? Som ze op. (bloemen, wolken, druppels, letters, vlinder/rups, bergen, tandwielen, blubbers, wekkers, zuilen, vissen, watervogels, planeten)

4 Vergelijk het kleurgebruik van de twee beeldende kunstenaars. Probeer nauwkeurig te omschrijven wat je opmerkt.

Kan je als leerkracht extra ondersteuning van een expert hiervoor gebruiken dan is Kunstkuur misschien iets voor jou? Gedurende drie schooljaren deelt de leerkracht uit het deeltijds kunstonderwijs de klasvloer met jou en je collega's. Zo brengt hij zijn expertise binnen in jouw klas. De kunstleraar leert zelf ook heel wat bij, bijvoorbeeld omgaan met een diverse klasgroep, verfijnen van zijn didactisch handelen ...

Eventueel kan ook een cultuureducatieve partner worden betrokken. Samen werken jullie een samenwerking uit op maat van de school. Met ondersteuning onder de vorm van extra uren voor het dko en werkingsmiddelen helpt Kunstkuur je school in haar aanpak van de muzische domeinen én biedt het de mogelijkheid om kunst- en cultuuronderwijs in alle vakken te integreren.

Wil je meer info?

Neem dan zeker een kijkje op kunstkuur.be

Voor alle graden

Les 8 | Bij de bundel in zijn geheel en de illustraties in het bijzonder

DOELEN | gericht kijken naar kunst, technieken en materialen herkennen, personages herkennen en vergelijken

MATERIAAL | de bundel *Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt*, boeken met illustraties of beelden via het digibord

De illustraties

Bekijk de illustraties in het hele boek. Het moet wel opvallen dat Martijn van der Linden een brede waaier van technieken inzet. Zoek illustraties bij elkaar die volgens jou het resultaat zijn van dezelfde manier van werken. Bestudeer ze aandachtig. Het onderstaande lijstje bevat technieken en kenmerken van zijn werk die hij graag afwisselt. Van welke vind je voorbeelden in deze bundel?

fotografische schilderijen
fijne potloodtekeningen
stempelwerk
linoleumsneden
acryl
aquarel
scrapboard
inkt
kleur
zwart-wit
realistisch
niet-realistisch
grote tekeningen
klein werk

Zoekopdracht

Welk personage gebruikte Martijn van der Linden twee keer in dit boek, bij twee verschillende gedichten?
de "ridder", p. 27 en 62

Leven waar je het niet vermoedt

Edward van de Vendel geeft begrippen een lichaam, bedankt alledaagse voorwerpen (p. 30-31) en laat voorwerpen uit zichzelf en bewust bewegen.

Zoek 3 voorbeelden in het boek.

Dit kan bijvoorbeeld als weektaakje gegeven worden.

vriendschap (p. 64-65)

zwembad (p. 34-35)

meubels (p. 60-61)

schoenen (p. 29)

Een sprekend boek

Pols bij de leerlingen wat zij in rekening nemen bij het kiezen van een boek. Vraag bijvoorbeeld:

"Als jij dit boek in de bibliotheek of de boekhandel had zien staan, zou het jou dan aangesproken hebben of niet? Waarvoor precies?"

- De illustraties op de voor- en achterkant
- De titel
- De titel in combinatie met de ondertitel
- De flaptekst
- Je houdt van het andere werk van de auteur.
- Je houdt van het eerdere werk van de illustrator.
- Door nog iets anders?

Kan je als leerkracht extra ondersteuning van een expert hiervoor gebruiken dan is Kunstkuur misschien iets voor jou?

Gedurende drie schooljaren deelt de leerkracht uit het deeltijds kunstonderwijs de klasvloer met jou en je collega's.

Zo brengt hij zijn expertise binnen in jouw klas. De kunstleraar leert zelf ook heel wat bij, bijvoorbeeld omgaan met een diverse klasgroep, verfijnen van zijn didactisch handelen ...

Eventueel kan ook een cultuureducatieve partner worden betrokken. Samen werken jullie een samenwerking uit op maat van de school. Met ondersteuning onder de vorm van extra uren voor het dko en werkingsmiddelen helpt Kunstkuur je school in haar aanpak van de muzische domeinen én biedt het de mogelijkheid om kunst- en cultuuronderwijs in alle vakken te integreren.

Wil je meer info?

Neem dan zeker een kijkje op kunstkuur.be

Het lesmateriaal is ontwikkeld door *Bieke Verlinden*.
Ze geeft les sinds 1996, voornamelijk in de eerste graad,
waaronder ook vier jaar in een Waalse immersieschool.
In september 2017 werd ze taal- en boekenjuf op haar school, Basisschool De Stip
in Lubbeek en volgde ze het postgraduaat cultuureducatie (PXL, Hasselt).
In 2019-2020 volgde ze de expertopleiding Cultuur in de Spiegel van CANON
Cultuurcel en het Departement Cultuur, Jeugd en Media (Brussel).
Die resulteerde in een scriptie over kinderpoëzie in de basisschool.
Bieke Verlinden was jurylid van de Gouden Poëziemedaille en Poëziesterren 2020.

Colofon

Deze lesmap is een uitgave van
Poëziecentrum en CANON Cultuurcel.

Het lesmateriaal is ontwikkeld door Bieke Verlinden.

Eindredactie:

Jeroen Permentier (Vlaams Ministerie van Onderwijs
en Vorming - Afdeling communicatie)

Grafische vormgeving en illustraties:

Heike Sofia Villavicencio Rammeloo

poeziecentrum.be
canoncultuurcel.be
cultuurkuur.be

Disclaimer

Deze lessuggesties mogen alleen worden afgedrukt en gekopieerd ten behoeve van het poëzieonderwijs in Vlaanderen en Nederland.

Voor elk ander gebruik geldt:

Op deze uitgave berusten copyrights: alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wij hebben geprobeerd alle rechthebbenden van de verschillende bij de lessen gebruikte gedichten te achterhalen.

Voor zover personen/instanties auteursrechtelijke aansprakelijkheid.